

Ivan Oros,
senior lecturer, Department of Theory and Methods of Decorative Arts and Graphics,
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky,
2/4 Staroportofrankivska Str., Odesa, Ukraine

MODEL OF THE FORMATION OF FUTURE FINE ARTS TEACHERS' PROFESSIONAL COMPETENCE IN THE PROCESS OF ART AND METHODOLOGICAL TRAINING IN "PRINTED GRAPHICS"

In the article the concepts of "competence", "professional competence", "pedagogical competence" in psychological and pedagogical literature are reviewed. It is determined that the formation and development of professional competence of future fine arts teachers are associated with the definition of the meaning of "competence" and its necessity; differential attitude to value orientations, needs and demands of students; understanding, learning the content of subjects; creative use of the existing knowledge; studying, getting practical skills of future profession; perfecting professional duties under conditions of modern educational process, which is oriented at the requirements of the Bologna reforms; development of professional abilities and high qualifications of fine arts teachers; professional and creative mobility; willingness to innovative activity and creative growth. The concept of "competency" is interpreted as a posed norm, a requirement for training of a specialist. The "competence" is regarded as a formed quality, a result of one's activity, "achievement" of a student. It is noted that pedagogical competency is dominant in the pedagogical university. It integrates all its forms revealing general abilities of a university professor to provide the educational process including specific competences. Psycho-pedagogical conditions of the formation and development of competence in art training on the subject "Printed Graphics" include the use of tasks involving the development of creative analysis, synthesis, evaluation in the classroom; learning special techniques of data processing in graphical form, sketches; systematic use of methods of problem-based and interactive teaching; a combination of individual and collective forms of learning activities. Interconnection between students' professional training and competence-based approach in the process of art and methodological training in printed graphics enabled us to create a model of the development of future fine arts teachers' professional competence. The study of competence approach, based on a new education, search of the models for creating an integrated system of multilevel training of specialists under modern conditions are considered to be the prospects for further research.

Keywords: competence, professional competence, professional competence of a fine arts teacher, model of professional competence development.

Подано до редакції 14.07.2015

Рецензент: к. філос. н., доц. В. І. Ворніков

УДК: 378+37.015.6+811.111

Наталія Миколаївна Перевознюк,
аспірант кафедри педагогіки,
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна

РЕЗУЛЬТАТИ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ З ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО-ДІЛОВОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті розкрито результати педагогічного експерименту з формування іншомовної професійно-ділової комунікативної компетентності у студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів на засадах факультативного спецкурсу «Основи іншомовного професійно-ділового спілкування». Наведено приклади контрольних матеріалів та завдань для студентів, розкрито методику їх оцінювання. Проведено аналіз результатів констатувального та контрольо-узагальнюючого етапів педагогічного експерименту.

Ключові слова: іншомовна професійно-ділова комунікативна компетентність, іншомовне професійно-ділове спілкування, студенти економічних спеціальностей, педагогічний експеримент, факультативний спецкурс.

Постановка проблеми. Важливим завданням іншомовної підготовки студентів економічних спеціальностей у вишах виступає розвиток здатності до іншомовного ділового спілкування. У контексті широкого запровадження компетентнісного підходу метою іншомо-

вної підготовки у сучасних реаліях має виступати формування комунікативної компетентності, що зауважується у дослідженнях О. Б. Тарнопольського, С. П. Кожушко, С. В. Козак, О. Г. Каверіної, Н. Є. Шиліної тощо, проте наукові дискусії щодо сутності та структури цього

поняття, а також методів його формування і контролю у студентів досі тривають.

Підкреслюючи професійний характер спілкування економістів у процесі виконання ними службових обов'язків, поняття «іншомовне ділове спілкування» було конкретизовано нами як «спілкування професійно-ділове» (ПДС). У ряді попередніх досліджень нами було з'ясовано, що особистісним феноменом, який відображає здатність економістів до такого спілкування, виступає іншомовна професійно-ділова комунікативна компетентність (ПДКК) [3, 5, 6], формування якої у студентів економічних спеціальностей опинилося у фокусі проведеного нами педагогічного експерименту.

Метою статті є висвітлення результатів педагогічного експерименту з формування ПДКК у майбутніх економістів на засадах розробленого нами факультативного спецкурсу «Основи ПДС».

До педагогічного експерименту було залучено 176 студентів другого курсу Одеського національного політехнічного університету спеціальностей «Економіка підприємства», «Маркетинг», «Менеджмент». До контрольної (КГ) та експериментальної групи (ЕГ) увійшли 81 та 95 осіб відповідно. Метою констатувального етапу експерименту було визначення наступних показників: наявний рівень зацікавленості студентів до опанування ПДС; наявний рівень сформованості ПДКК у студентів КГ й ЕГ.

Аналіз відповідей на запитання «*Чи зацікавлені Ви у вивченні іноземної мови та основ іншомовного професійно-ділового спілкування?*» виявив достатню зацікавленість студентів, яка, однак, не може розглядатися як прояв здатності до реального спілкування, а тому ця діагностика мала допоміжне значення порівняно з визначенням наявного рівня сформованості ПДКК.

Нами було враховано, що ПДКК є складним особистісним феноменом, компонентами якого виступають лінгвістично-мовленнева, ділова соціокультурна, професійно-предметна та інтеракційна компетенції [5], отже, діагностика наявного рівня сформованості ПДКК передбачала чотири етапи відповідно до вищезазначених компетенцій та була здійснена на основі попередньо розроблених нами комплексів контрольних завдань та методики їх оцінювання [2].

Діагностика наявного рівня *лінгвістично-мовленнєвої компетенції* передбачала акцент на практичну сторону володіння мовою, тобто здатність студентів до говоріння, аудіювання, читання та письма.

Перевірка *говоріння* передбачала невідповідності монологічні висловлювання студентів на одну з запропонованих тем. Наприклад:

- Speak about advertising as a form of marketing communication. The role of advertising in business. Comment on the statement "The best advertisement is a good product."

- In your opinion, what are the main problems the world economy faces today?

Говоріння студентів оцінювалося за наступними критеріями [7]: (1) відповідність висловлювань заданій темі та поставленим запитанням, повнота розкриття теми; (2) достатній темп та вільність мовлення; (3) відносна правильність мовлення (допускалося ігнорування комунікативно незначущих помилок); (4) логічна зв'язність висловлювань; (5) різноманіття граматики та лексики в арсеналі студента; (6) об'єм говоріння не менше 12 речень; (7) правильне розуміння на слух додаткових запитань.

Висловлювання студентів оцінювалися за десятибальною шкалою за кожним з критеріїв, отже максимальна оцінка сягала 70 балів.

Перевірку володіння *письмом* було здійснено на основі написання розгорнутої відповіді стосовно запропонованих питань. Наприклад:

- Think about the importance of business communication skills for an economist. Put your thoughts in writing.

- Export potential of Ukraine and how to increase it. Put your thoughts in writing.

Перевірка письмових висловлювань студентів здійснювалася за наступними критеріями [7]: (1) відповідність заданій темі, повнота розкриття теми; (2) відносна граматична, лексична, синтаксична та орфографічна правильність; (3) логічна зв'язність висловлювань; (4) різноманіття використаної граматики та лексики; чіткість та конкретність у формулюванні письмових висловлювань; (5) здатність використовувати іншомовну професійну лексику; (6) обсяг письмового тексту не менше 10 речень;

Критерії оцінювалися за десятибальною шкалою, максимум – 60 балів.

Для виявлення здатності студентів до *аудіювання* було використано мережу Інтернет для он-лайн перегляду відеоматеріалу у вільному доступі "Europe's foreign investment forecast" [9] та подальші відповіді на 10 контрольних запитань (по одному балу за кожну правильну відповідь, тож максимальна оцінка становила 10 балів).

Для виявлення здатності *читання* було запропоновано текст з мережі Інтернет у вільному доступі "Economy of Asia" [8] та 10 контрольних запитань до нього (по одному балу за кожне, отже максимум – 10 балів).

Таким чином, максимальна кількість балів за кожним видом іншомовної мовленнєвої діяльності становила: говоріння – 70, письмо – 60, аудіювання та читання – по 10 балів. У цілому максимальна кількість балів за лінгвістично-мовленнєвою компетенцією становила 150.

Нами було прийнято, що мінімальний рівень сформованості цієї компетенції досягається за умови отримання не менше 50% від максимальної кількості балів, тобто 75-100 балів. Середній рівень відповідав 101-125 балам, а високий – 126-150 балам зі 150 можливих.

Наступним кроком було виявлення наявного рівня сформованості *професійно-предметної компетенції*

ції, показником сформованості якої є здатність використовувати власні професійні знання та професійні терміни у процесі ПДС, отже можна говорити про певний рівень сформованості цієї компетенції, якщо студент може застосовувати економічні терміни в іншомовному говорінні та письмі; розуміти їх під час аудіювання та читання.

Перевірка розуміння термінів під час аудіювання передбачала одноразове пред'явлення до уваги студентів складеного нами усного повідомлення "Perfect Competition" та подальше виконання 10 контрольних завдань по одному балу за кожне, отже максимальна оцінка – 10 балів.

Для перевірки професійно-предметної компетенції під час читання було запропоновано наукову статтю "Corporate Social Responsibility: What does It Mean?" [10] та подальші відповіді на складені нами 20 запитань по 1 балу за кожне, отже максимум становив 20 балів.

Перевірка професійно-предметної компетенції у письмі передбачала письмові висловлювання студентів з опорою на термінологію та текст вищезазначеної статті. Обсяг письмової відповіді не обмежувався, але мав становити не менше 10 розгорнутих речень.

Оцінювання здійснювалося за висунутою нами умовною шкалою «Так» – 2 бали/ «Частково» – 1 бал/ «Ні» – 0 балів:

1. Чи зміг студент загалом впоратися із завданням, виявити власний професійно-творчий потенціал: задовільний обсяг письмового матеріалу, професійна значущість, письмове виявлення та обґрунтування власних пропозицій тощо?

2. Чи виявив студент загальну відносну граматичну, лексичну, синтаксичну та орфографічну правильність у своїх письмових висловлюваннях?

3. Чи виявив студент логічну зв'язність, чіткість та конкретність у формулюванні письмових висловлювань?

4. Чи виявив студент здатність письмово оперувати економічними поняттями, асоційованими з даною проблематикою?

5. Чи виявив студент відсутність орфографічних помилок у написанні англійських економічних термінів?

Отже, максимально можлива кількість балів дорівнювала 10.

Перевірка професійно-предметної компетенції під час говоріння передбачала коротке монологічне повідомлення студентів на запропоновані нами теми з використанням переліку термінів та подальше пояснення будь-яких двох із них.

Наприклад: The World Trade Organization. Terms and expressions suggested: liberalization of international trade, free markets, regulation of international trade, free trade agreements, trade negotiations, to judge economic discords, to impose trade sanctions, economic integration, economic globalization, global economic policy, anti-globalization movement, free market deregulation.

3 метою оперативного оцінювання ми використовували висунуту нами умовну шкалу – «Так» – 2 бали/ «Частково» – 1 бал/ «Ні» – 0 балів:

1. Чи використав студент під час усної доповіді всі запропоновані професійні терміни та вирази?

2. Чи був достатнім обсяг відповіді студента для розкриття питання?

3. Чи достатньо вільним було оперування професійними термінами?

4. Чи міг студент пояснити англійською мовою запропоновані терміни?

5. Чи виявив студент відсутність фонетичних/фонологічних помилок при продукуванні англійських професійних термінів під час говоріння? Максимальна кількість балів становила 10.

Отже, максимально можлива кількість балів за результатами перевірки професійно-предметної компетенції становила 50.

Було передбачено, що мінімальний рівень сформованості цієї компетенції досягнуто у випадку отримання не менше 50% від максимальної кількості балів, тобто 25-32 бали. Середній рівень відповідав 33-42 балам, а високий – 43-50 балам з 50 можливих.

Перевірка ділової соціокультурної компетенції здійснювалася з метою виявлення наявної обізнаності студентів з питань економічних особливостей різних країн світу, з'ясування наявних знань щодо мовленнєвої та немовленнєвої поведінки іноземців під час ділового спілкування. Використовувалися розроблені нами контрольні завдання англійською мовою. За кожну правильну відповідь нараховувався один бал, а максимально можлива оцінка становила 100 балів.

Наприклад:

Underline "true" or "false".

- *Americans may use first names almost immediately, even from the first handshake. True / False*

- *Introductions in China are free and informal. True / False*

- *The Japanese are the world's least tactile people. True / False*

- *For Brazilians stiffness and formality are liked. They always keep a distance. Touching, back-patting and kissing are not allowed. True / False*

- *Though modern British business behaviour tends to be informal, it is unemotional and focused on tasks and time schedules. True / False*

The introduction of the euro in 2002 replaced several national currencies. Read the sentences about the former currencies and choose the right country among the options below. Та інші завдання.

Було передбачено, що мінімальний рівень сформованості ділової соціокультурної компетенції відповідає не менше 50% правильних відповідей, тобто мінімум 50 балів, та дорівнює 50-65 балам. Середній рівень відповідав 66-85 балам, а високий – 86-100 балам зі 100 можливих.

Завершальним кроком констатувального етапу експерименту було виявлення наявного рівня сфор-

мованості *інтеракційної компетенції*, яка відповідає за міжособистісну взаємодію комунікантів у процесі спілкування. Нами було розроблено ряд робочих ситуацій для спонтанної усної розмови.

Наприклад: You are an import merchant buying goods abroad and importing in Ukraine (choose any business you want). Roleplay a conversation with an owner of a foreign commercial enterprise concerning the possibility of further cooperation. Ask the questions that are significant to you such as prices, terms of delivery, possible price reduction, production quality etc. End the conversation.

Нами було висунуто критерії та шкалу оцінювання: «Так» – 2 бали/ «Частково» – 1 бал/ «Ні» – 0 балів:

1. Чи продемонстрував студент основні уміння інтеракції відповідно до ситуації: розпочати розмову, аргументувати, переконати тощо?

2. Чи можна вважати розмову конструктивною, чи досягнуто мету спілкування?

3. Чи достатньо вільною та впевненою була мовленнєва та немовленнєва поведінка студента у процесі спілкування?

4. Чи виявив студент ввічливість, стриманість, повагу, доброзичливість до співрозмовника, виявивши культуру ділового спілкування?

5. Чи достатньо вільною, адекватною та влучною була реакція студента на репліки, запитання, пропозиції співрозмовника у процесі спілкування?

6. Чи виявив студент відсутність комунікативно значущих помилок?

7. Чи виявив студент здатність швидко адаптуватися, коригувати свою поведінку в залежності від обставин та реплік співрозмовника?

8. Чи проявив студент ініціативність, активність, комунікабельність?

9. Чи продемонстрував студент здатність лаконічно будувати власні висловлювання, формулювати їх чітко та зрозуміло для співрозмовника?

10. Чи вдалося студенту обминути прогалини у власних знаннях, уникнути небажаних пауз чи сумнівів, пов'язаних з осмисленням та формулюванням потрібних висловлювань у межах запропонованої ситуації спілкування?

Максимально можлива кількість балів становила 20.

Було прийнято, що мінімальний рівень сформованості цієї компетенції досягнуто, якщо показники умін міжособистісної взаємодії становлять не менше 50% відповідно до висунутих критеріїв, та були оцінені у 10-13 балів. Середній рівень відповідав 14-17 балам, а високий – 18-20 балам із 20 можливих.

Однак, як показав констатувальний етап експерименту, рівні сформованості різних компетенцій у складі ІПДКК в одного й того самого студента можуть відрізнятися, що певною мірою ускладнювало визначення узагальненого рівня сформованості ІПДКК.

Нами було запропоновано визначити загальний рівень сформованості ІПДКК, обчислюючи *коефіцієнт сформованості ІПДКК* за формулою:

$$K = ((a \cdot x) + (b \cdot x) + (c \cdot x) + (d \cdot x)) : n, \text{ де:}$$

K – коефіцієнт сформованості ІПДКК;

a, b, c, d – компетенції у складі ІПДКК, прийняті нами за 1, а саме: a – лінгвістично-мовленнєва, b – професійно-предметна, c – ділова соціокультурна, d – інтеракційна;

x – змінна величина, умовно відображає досягнутий рівень за кожною з компетенцій: 0 – мінімальний рівень, 0,5 – середній, 1 – високий рівень.

n – загальна кількість вимірюваних компетенцій у складі ІПДКК, дорівнює 4.

Обчислення індивідуальних коефіцієнтів сформованості ІПДКК виявило можливий розбіг значень коефіцієнту K від 0 до 1.

Нами було умовно прийнято, що усі значення коефіцієнту K , ближчі до 0 (від 0 до 0,25) вказували на *мінімальний рівень сформованості ІПДКК*; середні значення коефіцієнту K (від 0,375 до 0,625) розглядалися проявом *середнього рівня сформованості ІПДКК*; значення коефіцієнту K , близькі до 1 (від 0,75 до 1) засвідчували *високий рівень сформованості ІПДКК*.

Для тих студентів, які не досягли мінімального рівня хоча б за однією з компетенцій, коефіцієнт сформованості ІПДКК не обчислювався.

Одержані дані засвідчили, що наявні рівні сформованості ІПДКК студентів КГ та ЕГ були приблизно схожими. Однак, ряд студентів в обох групах отримали недостатній результат: 11,11% у КГ та близько 14,7% в ЕГ, що засвідчило необхідність залучення студентів ЕГ до опанування факультативного спецкурсу «Основи ІПДС».

Підсумкову діагностику було здійснено із застосуванням подібних завдань та шляхів оцінювання, але зміст контрольних матеріалів відрізнявся з метою виключення можливості повторного виконання вже знайомих завдань. Виняток становила лише ділова соціокультурна компетенція, адже передбачалося перевірити наявність відповідних соціокультурних знань до та після експерименту.

Аналіз емпіричних даних засвідчив позитивну динаміку у рівнях сформованості ІПДКК студентів ЕГ порівняно з КГ (табл. 1), що доводить переваги організації навчання за розробленою нами моделлю формування ІПДКК [4].

Так, кількість студентів з високим рівнем сформованості ІПДКК в ЕГ зросла на 6,3%. Збільшилася кількість студентів з середнім рівнем сформованості ІПДКК – з 32,67% до 41,06%. Водночас, кількість студентів з мінімальним результатом зменшилася на 3,15%, отже переважна більшість студентів ЕГ з недостатнім результатом на констатувальному етапі змогли досягнути мінімального рівня сформованості ІПДКК після відповідного навчання. Кількість зацікавлених студентів ЕГ зросла на 4%, а кількість байдужих студентів зменшилася на 8,41%.

Таблиця 1.

**Рівні сформованості ІПДКК студентів КГ та ЕГ.
Констатувальний та контрольньо-узагальнюючий етапи.**

ЕТАП	Групи (кільк. студ.)	Загальні показники коефіцієнту сформованості ІПДКК у студентів КГ та ЕГ (кільк. студ./%)			
		Високий	Середній	Мінімальний	Не впоралися
Констатувальний	КГ (81)	15/18,51	27/33,33	30/37,05	9/11,11
	ЕГ (95)	17/17,9	31/32,67	33/34,73	14/14,73
Контрольно-узагальнюючий	КГ (81)	16/19,75	30/37,04	28/34,57	7/8,64
	ЕГ (95)	23/24,21	39/41,06	30/31,58	3/3,15

Перевірка результатів експерименту за критерієм К. Пірсона χ^2 [1] підтвердила достовірність отриманих результатів на рівні значущості 0,05.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, проведено експериментальне дослідження підтвердило дієвість запропонованої

нами моделі формування ІПДКК у студентів економічних спеціальностей, реалізованої у факультативно-му спецкурсі «Основи ІПДС».

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розробці відповідних діагностичних методик сформованості ІПДКК для студентів інших спеціальностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грабарь М. И. Применение математической статистики в педагогических исследованиях. Непараметрические методы / М. И. Грабарь, К. А. Краснянская. – М.: Педагогика, 1977. – 136 с.

2. Перевознюк Н. М. До проблеми іншомовного професійно-ділового спілкування: методичні рекомендації до організації іншомовної професійно-орієнтованої підготовки студентів економічних спеціальностей / Н. М. Перевознюк. – Одеса: ОНПУ, 2014. – 116 с.

3. Перевознюк Н. М. Мета та зміст викладання іноземної мови студентам економічних спеціальностей / Н. М. Перевознюк // Науковий вісник ПНПУ імені К. Д. Ушинського. – Одеса: ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. – 2014. – № 1-2. – С. 137-142.

4. Перевознюк Н. М. Педагогічні умови формування іншомовної професійно-ділової комунікативної компетентності майбутніх економістів / Н. М. Перевознюк // Науковий вісник ПНПУ імені К. Д. Ушинського. – Одеса: ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. – 2014. – № 5-6. – С. 47-52.

5. Перевознюк Н. М. Структура іншомовної професійно-ділової комунікативної компетентності майбутніх економістів / Н. М. Перевознюк // Наука і освіта. – 2013. – № 1-2. – С. 197-201.

6. Перевознюк Н. М. Теоретичний аналіз проблеми ділового спілкування / Н. М. Перевознюк // Наука і освіта. – 2012. – № 7. – С. 75-80.

7. Тарнопольский О. Б. Методика обучения английскому языку для делового общения / О. Б. Тарнопольский, С. П. Кожушко. – К.: Ленвит, 2004. – 192 с.

8. Economy of Asia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://en.wikipedia.org/>.

9. Europe's foreign investment forecast [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euronews.com/>.

10. Strupynska, N. V. Corporate social responsibility: what does it mean? / N. V. Strupynska // Економіка розвитку. – 2011. – № 4. – С. 9-12.

REFERENCES

1. Grabar, M. I. (1977). *Primenenie matematicheskoi statistiki v pedagogicheskikh issledovaniyah [The use of mathematical statistics in pedagogical researches]*. Moscow: Pedagogika [in Russian].

2. Perevoznyuk, N. M. (2014). *Do problemy inshomovnoho profesiino-dilovogo spilkuvannia: metodichni rekomendatsii do organizatsii inshomovnoi profesiino-orientovanoi pidgotovky studentiv ekonomichnykh spetsialnostei [To the problem of professional&business communication in a foreign language: methodical recommendations to the organization of foreign language professionally-oriented training for the students of economic specialities]*. Odessa: ONPU [in Ukrainian].

3. Perevoznyuk, N. M. (2014). *Meta ta zmist vykladannia inozemnoi movy studentam ekonomichnykh spetsialnostei [Aim and contents of teaching foreign language to the students of economic specialities]*. *Naukovyi visnyk PNPUI imeni K. D. Ushynskoho – Scientific bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky*, 1-2, 137–142 [in Ukrainian].

4. Perevoznyuk, N. M. (2014). *Pedahohichni umovy formuvannia inshomovnoi profesiino-dilivoi komunikativnoi kompetentnosti maibutnikh ekonomistiv [Pedagogical conditions of the future economists' foreign language professional&business communication competence formation]*. *Naukovyi visnyk PNPUI imeni K. D. Ushynskoho*

go – *Scientific bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky*, 5-6, 47–52 [in Ukrainian].

5. Perevoznjuk, N. M. (2013). *Struktura inshomovnoi profesiino-dilovoi komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh ekonomistiv* [The structure of foreign language professional&business communication competence of future economists]. *Nauka i osvita – Science and education*, 1-2, 197 – 201 [in Ukrainian].

6. Perevoznjuk, N. M. (2012). *Teoretychnyi analiz problemy dilivogo spilkuvannia* [Business communication problem theoretical analysis]. *Nauka i osvita – Science and education*, 7, 75 – 80 [in Ukrainian].

7. Tarnopolskii, O. B., & Kozhushko, S. P. (2004). *Metodika obuchenia angliiskomu yazyku dlia delovogo obshchenia* [Methods of teaching English for business communication]. Kiev: Lenvit [in Russian].

8. *Economy of Asia*. Retrieved from <http://en.wikipedia.org/wiki/> [in English].

9. *Eu-ropes foreign investment forecast*. Retrieved from <http://www.euronews.com/> [in English].

10. Strupynska, N. V. (2011). Corporate social responsibility: what does it mean? *Ekonomika rozvytku – Economy of development*, 4, 9 – 12 [in English].

*Наталья Николаевна Перевознюк,
аспирант кафедры педагогики,*

*Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского,
ул. Старопортофранковская, 26, г. Одесса, Украина*

РЕЗУЛЬТАТЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ЭКСПЕРИМЕНТА ПО ФОРМИРОВАНИЮ ИНОЯЗЫЧНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ДЕЛОВОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ У СТУДЕНТОВ ЭКОНОМИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

В статье раскрыты результаты педагогического эксперимента по формированию иноязычной профессионально-деловой коммуникативной компетентности у студентов экономических специальностей на базе факультативного спецкурса «Основы иноязычного профессионально-делового общения», разработанного автором. Проанализированы результаты предварительной и итоговой диагностики. По мнению автора, иноязычная профессионально-деловая коммуникативная компетентность отображает практическую способность будущих экономистов к иноязычному профессионально-деловому общению и состоит из нескольких компонентов – коммуникативных компетенций: лингвистически-речевой компетенции (включает практические компетенции в аудировании, говорении, чтении и письме, основывающиеся на теоретических знаниях английского языка), деловой социокультурной компетенции (знания экономико-социальных особенностей различных стран и регионов мира, а также правил вербального и невербального поведения, принятых в них), профессионально-предметной компетенции (способность использовать свои профессиональные знания в процессе иноязычного общения), интерактивной компетенции (способность успешно взаимодействовать с другими людьми в различных рабочих ситуациях). Цель педагогического эксперимента заключалась в измерении уровня сформированности иноязычной профессионально-деловой коммуникативной компетентности до и после соответствующего курса занятий. В статье приведены примеры контрольных материалов и заданий для студентов (телепередачи, научные статьи, коммуникативные ситуации и др.), предложены способы их оценивания, например, условная шкала «Да» – «Частично» – «Нет». Результаты эксперимента продемонстрировали позитивную динамику развития иноязычной профессионально-деловой коммуникативной компетентности студентов, а также их заинтересованности в изучении иностранного языка.

Ключевые слова: иноязычная профессионально-деловая коммуникативная компетентность, иноязычное профессионально-деловое общение, студенты экономических специальностей, педагогический эксперимент, факультативный спецкурс.

*Nataliia Perevozniuk,
postgraduate student, Department of Pedagogy,
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky,
26, Staroportofrankivska Str., Odesa, Ukraine*

RESULTS OF THE PEDAGOGICAL EXPERIMENT FOCUSED ON THE DEVELOPMENT OF THE FOREIGN LANGUAGE PROFESSIONAL&BUSINESS COMMUNICATION COMPETENCE OF THE STUDENTS OF ECONOMIC SPECIALITIES

The article presents the results of the carried out pedagogical experiment aimed at the development of the foreign language professional and business communication competence of the students of economic specialities on the basis of the optional specialized course “Foreign Language Professional&Business Communication Basics” worked out by the author. The results of pre-teaching and post-teaching diagnostics are analysed. It is presumed that the foreign language professional and business communication competence of future economists is an identity of their capacity for professional and business communication in a foreign language and is composed of several minor competences, namely: language and speech competence (which includes practical competences in listening, speaking, reading and writing based

on the corresponding theoretical knowledge of the English language), socio-cultural business competence (knowledge of the economic and social peculiarities of different countries as well as the rules of behaviour accepted there), professional-subject competence (the ability to use one's professional knowledge while speaking a foreign language), interaction competence (the ability to interact successfully with other people depending on various situations at work). Thus, the main aim of the pedagogical experiment was to examine the changes in the levels of the foreign language professional and business communication competence development before and after the corresponding course of lessons. The author gives the examples of the control tasks and materials for the students (such as TV programmes, scientific articles, communicative situations etc.) and suggests the ways of evaluating them using a relative scale «Yes» – «Partially» – «No». The results of the experiment have revealed a positive dynamics of the students' communication competence development as well as their interest in learning a foreign language.

Keywords: foreign language professional and business communication competence, professional and business communication in a foreign language, students of economic specialities, pedagogical experiment, optional specialized course.

Подано до редакції 17.07.2015

Рецензент: д. пед. н., проф. Г. Х. Яворська
